

Republika e Kosovës
Republika Kosovo - Republic of Kosovo

Autoriteti i Aviacionit Civil i Kosovës
Autoritet Civilnog Vazduhoplovstva Kosova
Civil Aviation Authority of Kosovo

Tehnička publikacija – TP 27

Postupci za izmene na aerodromu

Priručnik

Ovaj priručnik je vlasništvo:

Autoriteta za civilno vazduhoplovstvo Kosova

Arbëria okrug

Ul. Ahmet Krasniqi br. 208

10000 Priština

Republika Kosovo

Svako kopiranje ili reprodukcija ovog materijala bez prethodnog pismenog odobrenja izdavača je zabranjena.

Neovlašćena distribucija ovog priručnika ili njegovih delova, van regulisanog postupka distribucije ili unutrašnjeg sistema obuke Autoriteta za civilno vazduhoplovstvo Kosova (ACV), biće kvalifikovana kao ozbiljno kršenje procedura ACV-a i izriču se adekvatne posledice zaposlenom odgovornom za neovlašćenu distribuciju.

Takve osobe mogu biti dodatno pravno gonjene pred odgovarajućim pravnim institucijama.

Predgovor

Svrha ovog priručnika je dati smernice o postupcima koji će se koristiti za obaveštavanje ACV-a o izmenama na aerodromu, koje obuhvataju izmene u infrastrukturi i sistemu upravljanja, tako da ovi događaji ne dovedu u pitanje nacionalne i međunarodne zahteve za sigurnim vazдушnim operacijama. Uz to, uključuje smernice koje pomažu da se osigura da su izmene u skladu sa kriterijumima sertifikacije i odobrenja i da se njima upravlja sigurno.

Operatori aerodroma moraju informisati i zatražiti prethodno odobrenje ACV-a za sve izmene. Prethodno obaveštenje je namenjeno osiguranju da su izmene infrastrukture i sistema upravljanja pravilno planirane unapred i da je dobijena prethodna saglasnost ACV-a. Ovo će osigurati da se ispune nacionalni propisi i propisi ICAO-a i SARP-a.

Ovaj dokument se odnosi na odobrene i sertifikovane aerodrome. Da bi se razjasnila razlika, treba imati na umu da su „odobreni“ aerodromi oni kojima je izdato odobrenje za aerodrom u skladu sa Uredbom o odobrenim aerodromima, dok su sertifikovani aerodromi oni kojima je izdat aerodromski sertifikat u skladu sa Uredbom br. 17/2017 o zahtevima i administrativnim postupcima vezanih za aerodrome.

Osim toga, ovaj priručnik nudi smernice onima koji su odgovorni za siguran rad aerodroma ili tehničkih objekata i onima koji su odgovorni za izmene, kako bi procenili uticaj koji predloženi razvoj može imati na sigurnost vazdušne plovidbe i operacija.

ACV zahteva da sve uključene strane budu upoznate sa sadržajem i postupcima opisanim u ovom dokumentu.

Dritan Gjonbalaj
Generalni direktor
Autoritet za civilno vazduhoplovstvo

Spisak efikasnih stranica

Poglavlje	Strane	Br. revizije	Datum stupanja na snagu
Predgovor	1 od 30	Original	18.06.2018
Lista efikasnih stranica	2 of 30		
Tabela odobrenja	3 of 30		
Lista distribucije	4 of 30		
Tabela revidiranih verzija			
Sadržaj	5 of 30		
	6 of 30		
Izrazi i definicije	7 of 30		
	8 of 30		
POGLAVLJE 0: Opšte	9 of 30		
POGLAVLJE 1: Regulatorni zahtevi	10 of 30		
1.1 Sertifikacija aerodroma			
1.2 Odobrenje aerodroma	11 of 30		
POGLAVLJE 2: Angažovanje ACV-a			
2.1 Proces podnošenja zahteva	12 of 30		
2.2 Početni sastanci o izmenama	13 of 30		
POGLAVLJE 3: Klasifikacija predloženih izmena	14 of 30		
	15 of 30		
POGLAVLJE 4: Planiranje i priprema projekta	16 of 30		
POGLAVLJE 5: Proces dostavljanja predloga izmene			
5.1 Uvod	17 of 30		
5.2 Izmene za koje je potrebno prethodno odobrenje			
5.3 Proces odobravanja	18 of 30		
	19 of 30		
	20 of 30		
	21 of 30		
POGLAVLJE 6: Izmene u sistemu upravljanja (samo sertifikovani aerodromi)	22 of 30		
	23 of 30		
POGLAVLJE 7: Izmene koje ne zahtevaju prethodno odobrenje (samo sertifikovani aerodromi)	24 of 30		
	25 of 30		
POGLAVLJE 8: Projekti održavanja	26 of 30		
POGLAVLJE 9: Procena sigurnosnog rizika	27 of 30		
DODATAK A: Metodologija procene sigurnosnog rizika	28 of 30		
	29 of 30		
DODATAK B: Proces izmene - Dijagram toka	30 of 30		

Tabela odobravanja

	Ime i pozicija	Datum	Potpis
Pripremio:	Emir Hiseni, Inspektor, Odeljenje za aerodrome	02.05.2018	Overena engleska verzija dokumenta
Ovlastio:	Burim Dinarama, Direktor, Odeljenje za aerodrome	23.05.2018	
Provera kvaliteta:	Lendita Kika-Berisha, Menadžer za kvalitet i sigurnost	11.06.2018	
Odobrio:	Dritan Gjonbalaj, Generalni direktor	18.06.2018	

Sadržaj

Predgovor.....	1
Spisak efikasnih stranica.....	2
Tabela odobravanja.....	3
Lista distribucije.....	4
Tabela revidiranih verzija.....	4
Sadržaj.....	5
Izrazi i definicije.....	7
POGLAVLJE 0: Opšte.....	9
Uvod.....	9
Razvoj.....	Error! Bookmark not defined.
Izmene.....	9
Održavanje.....	9
Sistem upravljanja.....	9
POGLAVLJE 1: Regulatorni zahtevi.....	10
1.1 Sertifikacija aerodroma.....	10
1.2 Odobrenje aerodroma.....	10
POGLAVLJE 2: Angažovanje ACV-a.....	12
2.1 Proces podnošenja zahteva.....	12
2.2 Početni sastanci o izmenama.....	13
POGLAVLJE 3: Klasifikacija predloženih izmena.....	14
POGLAVLJE 4: Planiranje i priprema projekta.....	16
POGLAVLJE 5: Proces dostavljanja predloga izmena.....	17
5.1 Uvod.....	17
5.2 Izmene za koje je potrebno prethodno odobrenje.....	17
5.2.1 Odobreni aerodromi.....	17
5.2.2 Sertifikovani aerordromi.....	17
5.3 Proces odobrenja.....	18
5.3.1 Usklađenost: podnošenje predloga izmene (Deo 1).....	18
5.3.2 Kontrola: Operativni zahtevi i izjava o sigurnosti (Deo 2).....	19
5.3.3 Završetak (Deo 3).....	21
POGLAVLJE 6: Izmene u sistemu upravljanja (samo sertifikovani aerodromi).....	22

POGLAVLJE 7: Izmene koje ne zahtevaju prethodno odobrenje (samo sertifikovani aerodromi).....	24
POGLAVLJE 8: Projekti održavanja.....	26
POGLAVLJE 9: Procena sigurnosnog rizika.....	27
DODATAK A: Metodologija procene sigurnosnog rizika.....	28
1. Uvod.....	28
2. Delokrug procene sigurnosti	28
3. Kriterijumi sigurnosti	28
DODATAK B: Proces izmene - dijagram toka.....	30

Izrazi i definicije

Izraz	Definicija
Aerodrom	Znači definisano područje na zemlji ili vodi (uključujući sve zgrade, instalacije i opremu) namenjeno korišćenju u celosti ili delimično za dolazak, odlazak i kretanje vazduhoplova na površini.
Aerodromski inspektor	Aerodromski inspektor znači svaka osoba koju je Autoritet ovlastio za inspekciju aerodroma.
Operator aerodroma	Je nosilac sertifikata o aerodromu ili odobrenja za aerodrom;
Odobreni aerodrom	Znači aerodrom čiji je operator dobio odobrenje aerodroma;
Udar ptice	Znači sudar ptice u vazduhu i vazduhoplova. To je uobičajena pretnja sigurnosti vazduhoplova i prouzrokovala je brojne nesreće sa smrtnim ishodom.
ACV	Znači Autoritet za civilno vazduhoplovstvo Republike Kosovo.
Sertifikovani aerodrom	Znači aerodrom, čiji je operator dobio sertifikat o aerodromu.
Elektronska pomagala	Znači nevizualna ili instrumentalna pomagala koja se koriste za vazдушnu navigaciju na aerodromu.
ICAO	Znači Međunarodna organizacija civilnog vazduhoplovstva.
Staze za instrumentalni let	Ili IFR letovi znači let koji se obavlja u skladu sa pravilima instrumentalnog leta.
Prepreka	Znači sve fiksne (bilo privremene ili trajne) i pokretne predmete ili njihove delove koji se nalaze na području namenjenom površinskom kretanju vazduhoplova ili se protežu iznad definisane površine namenjene zaštiti vazduhoplova u letu.
Površine za	Znači definisane površine vazdušnog prostora oko

ograničavanje prepreka	aerodroma koje treba održavati bez prepreka.
Pista	Znači definisano pravougaono područje na kopnenom aerodromu, pripremljeno za sletanje i uzletanje vazduhoplova.
Znak	a) „Znak fiksne poruke“. Znak predstavlja samo jednu poruku. b) „Znak sa nekoliko poruka“. Znak sposoban da predstavi nekoliko unapred određenih poruka ili bez poruke, po potrebi.
Vazduhoplovno zemaljsko osvetljenje (AGL)	Znači generički izraz koji se koristi za opisivanje različitih sistema rasvete koji su na aerodromu predviđeni za navođenje pilota koji upravljaju vazduhoplovima noću i u uslovima slabe vidljivosti.
Vizualna pomagala	Znači pomagala na aerodromu koja vizuelno pomažu u vazdušnoj plovidbi na aerodromu.
Letenje prema pravilima vizualnog letenja	Ili VFR letovi znači let koji se obavlja u skladu sa pravilima vizuelnog letenja.

POGLAVLJE 0: Opšte

Uvod

Primarni cilj ACV-a je poboljšati sigurnost u partnerstvu sa industrijom i osigurati da se učestalost incidenata ne poveća u skladu sa predviđenim rastom saobraćaja. Razvoj aerodroma trebala bi uključivati poboljšanje postojećih sigurnosnih standarda gde je to moguće ili njihovo održavanje tamo gde se takvo poboljšanje ne može postići. Ova publikacija je namenjena pomoći aerodromskom operateru u efikasnom planiranju i sigurnom upravljanju razvoja na aerodromu.

Za svrhe ovog dokumenta postoje 4 kategorije koje su definisane na sledeći način:

Razvoj

Tamo gde treba osigurati novu ili nadograđenu infrastrukturu. Primeri uključuju nove objekte ili proširenje zgrada, aerodromsku infrastrukturu (poput rulne staze i platformi), vizualna pomagala i navigaciona pomagala. Razvoj aerodroma može biti veći ili manji, o čemu su detalji dati u Poglavlju 3.

Izmene

Tamo gde se postojeća aerodromska infrastruktura ili fizičke karakteristike menjaju, na primer rekonfiguracija stajanki, izmene na pisti ili proglašene udaljenosti. Izmene uključuju projekte koji obuhvataju uklanjanje ili izmenu postojećih aerodromskih neusklađenosti.

Održavanje

Tamo gde se postojeća infrastruktura popravlja, obnavlja ili zamenjuje, ali bez izmene karakteristika dela infrastrukture. Videti poglavlje 8.

Sistem upravljanja

Značajne izmene u sistemu upravljanja, koje uključuju izmene organizacione strukture. Nije predviđeno da za izmene osoblja treba prethodno odobrenje ACV-a, međutim, kada je namera da pojedinačna uloga preuzme dodatnu odgovornost ili se izmeni izveštajna linija trenutne strukture, verovatno je da će trebati prethodno odobrenje. Ovaj zahtev se odnosi samo na sertifikovane aerodrome.

POGLAVLJE 1: Regulatorni zahtevi

1.1 Sertifikacija aerodroma

Sertifikacija aerodroma mora biti u skladu sa Uredbom br. 17/2017 o zahtevima i administrativnim postupcima vezanim za aerodrome „Uredba o sertifikovanim aerodromima“. Kada aerodrom dobije svoj sertifikat, on se odobrava na osnovu toga da li aerodrom ispunjava kriterijume za sertifikovanje aerodroma uključujući uspostavljanje osnova za sertifikovanje (CB) i sistema upravljanja.

Uredba o sertifikovanim aerodromima zahteva da svaka izmena aerodromskih objekata i procedure i politike koje imaju potencijal da:

1. utiču na uslove sertifikata, njegovu osnovu za sertifikaciju i sigurnosnu kritičnu aerodromsku opremu; ili
2. značajno utiču na elemente sistema upravljanja operatora aerodroma

trebaju prethodno odobrenje od strane ACV-a (ADR.OR.B.040 (a) Izmene).

Za ostale izmene koje zahtevaju prethodno odobrenje u skladu sa Uredbom br. 03/2009, kako je izmenjena i dopunjena („Osnovna uredba“) i njenim Pravilima za sprovođenje, operator aerodroma podnosi zahtev i dobija odobrenje izdato od strane ACV-a (ADR.OR. B.040 (b) Izmene).

Ova publikacija definiše te izmene i one za koje nije potrebno prethodno odobrenje (videti poglavlje 7).

1.2 Odobrenje aerodroma

Izdavanje odobrenja za aerodrom regulisano je Uredbom o odobrenju za aerodrom. ACV će izdati odobrenje operatoru aerodroma ako ispunjava kriterijume za odobrenje aerodroma, osim ako ACV nije dogovorio izmene u tim kriterijumima. Ipak, aerodrom treba biti siguran za upotrebu od strane vazduhoplova, posebno uzimajući u obzir fizičke karakteristike aerodroma i njegove okoline.

Uslov za odobrenje aerodroma zahteva da se izmene fizičkih karakteristika aerodroma, uključujući podizanje novih zgrada i izmene postojećih zgrada ili vizualnih pomagala, ne smeju obavljati bez prethodnog odobrenja ACV-a. Svrha ovoga je osigurati ACV da izmene u fizičkim karakteristikama ispunjavaju kriterijume odobrenja i ne predstavljaju sigurnosnu opasnost.

Predlozi projekata trebaju biti u skladu sa kriterijumima sadržanim u odgovarajućim propisima. Uz to, neki predlozi pružaju mogućnost pregleda postojećih

neusklađenosti sa namerom uklanjanja, gde je to moguće. Tamo gde se neusklađenost ne može otkloniti, potrebno je sprovesti dodatnu procenu rizika, uzimajući u obzir tekuće i predvidljive operacije, a prema rezultatu analize postupiti u skladu sa tim.

POGLAVLJE 2: Angažovanje ACV-a

2.1 Proces podnošenja zahteva

Svrha prethodnog obaveštenja je osigurati da su izmene na aerodromskim objektima, opremi i nivou usluge planirane u skladu sa nacionalnim i ICAO SARP propisima.

Aerodrom je složena organizacija sa mnogo interaktivnih disciplina i funkcija. Stoga je moguće da i najjednostavniji razvoj treba međuresornu koordinaciju. Da bi pokrenuo postupak razvoja, operator aerodroma bi trebao imenovati koordinatora projekta koji će se povezati sa ACV-om.

U zavisnosti od složenosti predložene izmene, operator aerodroma obaveštava ACV elektronskim putem, preko email-a, ili dostavljanjem fizičkih kopija o izmenama pre predviđenog datuma sprovođenja, kako bi dao dovoljno vremena za procene i postupke odobrenja. Sledeća tabela može poslužiti kao primer u procesu planiranja, no preporučuje se angažovanje ACV-a u najranijoj prilici:

Nadogradnja koja utiče na	Minimalno vreme uvođenja
Pomagala za prilaz i vazdušni prostor	6 meseci pre završetka projekta
Instalaciju novog objekta za ATC	6 meseci pre instalacije
Instalaciju nove AGA rasvete	6 meseci pre instalacije

ACV će proceniti predloženu izmenu i utvrditi da li je projekat manjeg ili većeg obima, koristeći kriterijume prikazane u poglavlju 3, te će u skladu sa time obavestiti operatera aerodroma da nastavi formalnu prijavu, ako je primenjivo.

Za sertifikovane aerodrome izmene koje zahtevaju prethodno odobrenje ACV-a (videti odlomak 5.5) trebaju se podneti pomoću AACK/AGA-FRM 23.

Za odobrene aerodrome, izmene koje zahtevaju prethodno odobrenje od ACV-a treba podneti pomoću AACK/AGA-FRM 24.

Operator aerodroma treba biti svestan da značajni projekti održavanja mogu rezultirati sekundarnim učinkom na Osnove sertifikacije, npr. postavljanje novog vazduhoplovnog zemaljskog osvetljenja kao deo projekta obnove piste/rulne staze, pa će stoga trebati prethodno odobrenje. Za projekte održavanja videti poglavlje 8.

U slučaju sertifikovanih aerodroma, kada predložena izmena značajno utiče na Osnove sertifikacije, operator treba podneti zahtev za izmenu sertifikata pomoću AACK/AGA-FRM 01.

2.2 Početni sastanci o izmenama

Potrebno je organizovati početni sastanak o izmenama (ICM) kako bi se ACV izvestio o velikim izmenama i kada ACV oceni da je to korisno. Tamo gde je to moguće, svi aspekti izmene trebaju biti obuhvaćeni na ICM-u, a prezentacija koju daje operator aerodroma često predstavlja najuspešniji način da se svi učesnici informišu. Beleške sa sastanka trebaju pripremiti operateri aerodroma i usvojiti sve strane.

U idealnom slučaju, planovi i crteži trebaju biti dostupni ACV-u pre ICM-a, kako bi se imalo dovoljno vremena da se sastankom postigne maksimalna korist. Dalji sastanci mogu se očekivati i tokom priprema i tokom izmene.

Važno je da sva područja na koja je uticala izmena budu pokrivena na ICM-u i da su sva odgovarajuća odeljenja unutar ACV-a i predstavnici odgovornih tela pozvani da prisustvuju.

ACV će se direktno baviti operatorom aerodroma ili njegovim imenovanim predstavnikom.

POGLAVLJE 3: Klasifikacija predloženih izmena

Razvoj na aerodromima je klasifikovan kao razvoj većeg ili manjeg obima. ACV će detaljno proceniti svaki predlog razvoja i klasifikovati isti kao veći ili manji, u zavisnosti od nivoa regulatornog nadzora za koji se očekuje da će projekat postići zadovoljavajući završetak. Tim će osigurati da se evaluacija svih predloga razvoja dosledno izvrši, objasniće razloge za donesenu odluku, a takođe može uključiti i aerodromskog operatera u pružanju pomoći u postupku evaluacije. ACV će o rezultatu postupka evaluacije i obrazloženju odluke obavestiti aerodrom u pisanom obliku.

Kriterijumi za utvrđivanje da li se određeni razvoj smatra većom ili manjom mogu obuhvatati sledeće, iako ovaj popis nije iscrpan:

- Složenost razvoja;
- Broj potrebnih poseta lokaciji;
- Uticaj na aerodromske operacije (nivo poremećaja u normalnim operacijama);
- Izmene potrebne za aerodromske operacije koje proizlaze iz novog objekta;
- Izmene potrebne u Aerodromskom priručniku;
- Da li će razvoj stvoriti novu neusklađenost koja bi zahtevala detaljnu procenu;
- Potreban nivo interne povezanosti ACV-a - Službe vazdušnog saobraćaja, Operacije leta, vazdušni prostor/postupak instrumentalnog letenja).

Projekti navedeni u Tabeli 1. su oni koji se mogu kvalifikovati kao veliki razvoj i za koje ACV može naplaćivati troškove u vezi sa odobravanjem radova i izmene aerodromskog sertifikata. Ovaj popis je samo indikativan i projekti se mogu isključiti ili uključiti, u zavisnosti od složenosti predloga i potrebnog regulatornog nadzora.

Tabela 1: Razvoji koje se mogu klasifikovati kao „veći“

Projekat	Opis
Nova pista	Razvoj koji rezultira izgradnjom „nove“ piste (npr. Nova konstrukcija ili izmena postojeće travnate površine u čvrstu površinu).
Produženje piste	Produženje piste koje rezultira izmenom prijavljenih dužina ili pružanjem dodatnih RESA.
Premeštanje praga piste (status instrumenta)	Razvoj koji uključuje premeštanje praga instrumentalne piste ili premeštanje praga neinstrumentalne piste u pripremi instrumentalnog statusa.
Instalacija AGL, instrumentalni status piste	Nova instalacija ili nadogradnja rasvete namenjena olakšavanju dodatnih operacija (npr. za pružanje usluga operacije pri smanjenoj vidljivosti i/ili noćnih operacija).
Nove zgrade/strukture	Predlog koji uključuje novi terminal ili proširenje terminala, hangara ili bilo koju drugu strukturu koja može uticati na operacije vazduhoplova.
Instalacija pomagala za navigaciju	Instalacija ILS ili MLS, klizajućeg puta ili povezane opreme, radara ili druge navigacione opreme.
Razvoj na rulnoj stazi	Nova rulna staza ili značajne izmene postojećeg sistema rulnih staza.

Razvoj na platformi	Nova platforma ili nadogradnje platforme, koja rezultira znatnim povećanjem površine.
Novi ili zamena tornja za vizualnu kontrolu (VCT))	Instaliranje novog ili zamena ATC-a.
Svaki drugi razvoj koji značajno utiče na osnove po kojima je izdat sertifikat ili odobrenje za aerodrom.	

POGLAVLJE 4: Planiranje i priprema projekta

Izmene često zahtevaju opsežno planiranje, a sledeća područja trebaju biti uzeta u obzir. Međutim, naglašava se da ovaj popis nije ni obavezan ni iscrpan i priznaje se da ti elementi možda neće biti dostupni ili u potpunosti razvijeni u fazi planiranja:

- Aerodromska rasveta na tlu
- Izmena priručnika aerodroma
- Postupak vazdušnog saobraćaja tokom i nakon nadogradnje
- Zahtevi u pogledu vidokruga ATC-a
- Implikacije opasnosti od divljih životinja
- Indukovana turbulencija objekata
- Izmene u postojećim operacijama aerodroma
- Promene gustine magnetnog polja kao rezultat nadogradnje
- Postupci u hitnim slučajevima
- Uticaj na životnu sredinu
- Postupci i minimalni uslovi instrumentalnog pristupa i odlaska
- Postupci upravljanja sigurnošću projekata (kratak pregled)
- Predloženi raspored
- Revidirani postupci pri smanjenoj vidljivosti
- Uklanjanje varijacija sertifikata/odobrenja
- Revidirane mere sprečavanja neodobrenog pristupa na pistu
- Signalizacija
- Plan pristupa lokaciji
- Sigurnosne mere kako to zahteva sigurnosni program aerodroma

Kad god se projekt predloži, od ključnog je značaja utvrditi da li će rezultirati promenom utvrđenih operativnih procedura na aerodromu. Stoga bi u ranoj fazi aerodromski operateri trebali preduzeti identifikaciju opasnosti i procenu rizika kako bi identifikovali potencijalne opasnosti i povezane rizike koji uključuju sve predložene izmene, uključujući uticaj na zainteresovane strane.

Nivo detalja trebao bi biti propisan odgovarajućom uredbom, a trebao bi biti srazmeran veličini i složenosti izmene.

POGLAVLJE 5: Proces dostavljanja predloga izmena

5.1 Uvod

ACV je razvio 3-fazni proces u cilju pružanja pomoći aerodromima i da bi osigurao da operateri aerodroma ispunjavaju svoje obaveze u skladu sa propisima. U ovom poglavlju su detaljno opisane informacije koje su potrebne za svaku od tri faze i postupak koji se mora slediti.

Ovaj postupak treba koristiti za sve izmene za koje je potrebno prethodno odobrenje. Prihvatljivo je podneti delove 1 i 2 zajedno.

Proces podnošenja predloga se sastoji od 3 odvojena dela:

- Deo 1: Usklađenost
- Deo 2: Kontrola
- Deo 3: Završetak

5.2 Izmene za koje je potrebno prethodno odobrenje

5.2.1 Odobreni aerodromi

Za odobrene aerodrome, sve izmene infrastrukture zahtevaju prethodno odobrenje od strane ACV-a, kako je navedeno u uslovima odobrenja aerodroma.

Pored toga, ACV može, pod uslovom da su ispunjeni zahtevi Uredbe o odobrenim aerodromima, izmeniti odobrenje za aerodrom ako:

- postoji promena operatera aerodroma;
- postoji promena korišćenja ili operacije aerodroma;
- postoji promena granica aerodroma;
- nosilac odobrenja aerodroma zahteva izmenu.

5.2.2 Sertifikovani aerordromi

Za sertifikovane aerodrome, pored izmena koje se zahtevaju u ADR.OR.B.040 (a)(1) koje utiču na uslove sertifikata, njegovu osnovu za sertifikovanje i sigurnosno kritičnu aerodromsku opremu, ACV zahteva da i sledeće izmene budu predmet prethodnog odobrenja:

- Izmene koje značajno utiču na elemente sistema upravljanja operatora aerodroma, kako to zahteva ADR.OR.B.040(a)(2) Izmene;
- Izmene koje utiču na DAAD-ove;
- Upotreba alternativnih sredstava za usklađivanje, kako to zahteva ADR.OR.A.015 Sredstva za usklađivanje;

- Izmene u postupku upravljanja i obaveštavanja o izmenama koje ne zahtevaju prethodno odobrenje, kako to zahteva ADR.OR.B.015(b)(4) Zahtev za sertifikat;
- Izmene nivoa zaštite spasilačkih i vatrogasnih službi, kako to zahteva ADR.OPS.B.010(a)(1)(2) Spasilačke i vatrogasne službe;
- Izmene u postupcima smanjene vidljivosti, kako to zahteva ADR.OPS.B.045(b) Operacije u slučaju smanjene vidljivosti
- Rad vazduhoplova sa višom kodnom oznakom kako zahteva ADR.OPS.B.090(a) Vazduhoplovi sa višom kodnom oznakom na aerodromu;
- Konstrukcije koje utiču na vidokrug ATC;
- Novi, ili premeštanje postojećih vetrokaza;
- Razvoj u zoni kretanja (npr. nova platforma, rulne staze);
- Razvoj koja može uticati na zonu kretanja (npr. nova ili proširenja do terminala ili pristaništa); ili
- Značajni projekti održavanja (npr. rehabilitacija piste).

Osim toga, operator podnosi zahtev za odobrenje izmena bilo kakvih prepreka, razvoj i drugih aktivnosti unutar područja koja nadgleda operator aerodroma u skladu sa ADR.OPS.B.075, što može ugroziti sigurnost i negativno uticati na rad aerodroma, kako to zahteva ADR.AR.C.005 (e).

5.3 Proces odobrenja

5.3.1 Usklađenost: podnošenje predloga izmene (Deo 1)

Svaki predlog izmene treba podneti na odgovarajućem obrascu (AACK/AGA-FRM 23 ili AACK/AGA-FRM 24), pružajući jasne dokaze da je izmena u skladu sa relevantnim propisom, uključujući:

- Pregled izmene;
- Pomoćnu dokumentaciju, po potrebi (npr. dokumentacija o osiguranju bezbednosti ili procena izmene);
- matricu usklađenosti (u cilju demonstracije da idejni projekat ispunjava regulatorne zahteve); i
- Smanjeni crteži, ako je primenljivo.

Kada ACV proceni deo 1 prijave i uveri se da izmena ispunjava regulatorne zahteve, ACV odobrava izmenu. Treba napomenuti da ako je izdato odobrenje dela 1 i ako se predlože naknadne promene dizajna ili konstrukcije, operator treba obavestiti ACV o modifikovanim informacijama.

5.3.2 Kontrola: Operativni zahtevi i izjava o sigurnosti (Deo 2)

Nakon završetka i prihvatanja projekta razvoja, operator aerodroma će demonstrirati ACV-u da će se projektom upravljati sigurno. U skladu sa tim, ACV će od operatora aerodroma očekivati da razvije dokumentaciju o sigurnosti koja opisuje kako će se upravljati aerodromom tokom građevinskih radova i operativnim procedurama, kako bi osigurali da se aerodromske operacije mogu sigurno nastaviti tokom projekta. Operator aerodroma treba razviti i primeniti formalni sistem za strogu kontrolu, upravljanje sigurnošću, zaštitom i sigurnosnom koordinacijom svih radova na aerodromu. Dokumentacija o sigurnosti može imati različite oblike, ali treba biti proporcionalna veličini projekta.

Operator aerodroma treba osigurati da se sistemi kontrole i sigurnog upravljanja prošire na izvođače koji rade na aerodromu.

Svi članovi tima za upravljanje projektima trebali bi imati jasno definisane odgovornosti i dužnosti u projektnom programu. Tokom radova na aerodromu moraju se održavati nivoi sigurnosti i standardi ponašanja. Oni su ključni za promociju sigurnosti, sprečavanje nesreća i ispunjavanje zahteva za izdavanje sertifikata za aerodrom.

Važno je da se tačne, ažurne informacije daju na raspolaganje svim zainteresovanim stranama uključenim u projekat, uključujući ACV, kako u sklopu planiranja projekta, tako i tokom samog rada. Stoga dokumentacija za garantiranje sigurnosti i upravljanje projektom može sadržati bilo koju ili sve sledeće informacije:

- Jasna izjava nadzorne strukture za upravljanje sigurnošću i nadgledanje radova, uključujući podatke za kontakt ključnog dežurnog osoblja, i za upravljanje projektima i aerodromom. To bi trebalo uključivati jasne odgovornosti, uključujući osobu sa opštom odgovornošću za radove;
- Operativni postupci aerodroma tokom radova, uključujući nepredviđene situacije kao što su postupci u slučaju smanjene vidljivosti;
- Aranžmani za informativne sastanke za vezu između uprave aerodroma i izvođača radova;
- Odgovarajući planovi i dijagrami u vezi sa postupkom ugovaranja;
- Kontrola ugovorenih stranaka;
- Dan i noć početka, kontrole i završetka radnih procedura;
- Postupci komunikacije između aerodromskih operativnih jedinica (npr. ATC, operacije aerodroma) i građevinskih timova;
- Postupci u hitnim slučajevima;
- Metoda rada;
- Planovi lokacije i dijagrami radova;
- Plan pristupa lokaciji;
- Obezbeđivanje i obeležavanje lokacije;
- Minimalni vremenski uslovi koji će uticati na radove;

- Opšti raspored aerodroma, uključujući pristupne tačke na vazdušnoj strani aerodroma;
- Lokacija i ograničenja područja radova;
- Specifične sigurnosne pristupne tačke koje će se koristiti i lokacija i oznaka pristupnih ruta koje će se koristiti za ulazak u vazdušnu zonu aerodroma;
- Načini kontrole i pristupa gradilištima u predelu stajanke i manevarske površine, uključujući dogovore o prelasku rulnih staza i pista (ako je primenljivo);
- Metode i oprema koja će se koristiti za zaštitu, označavanje i osvetljavanje granica gradilišta i za zaštitu normalnih aerodromskih operacija u blizini mesta. Takođe, zahtev za osvetljenje kontrolnog mesta kako bi se sprečilo ometanje posada vazduhoplova, vozača i ATC-a;
- Strogi vremenski okvir za postavljanje gradilišta, početak rada, dnevno dozvoljeno radno vreme na gradilištu i postupci kojih se treba pridržavati prilikom započinjanja i zaustavljanja radova;
- Aerodromski postupci u slučaju nužde, uključujući vreme odziva tokom perioda kada je rad u toku, ne bi trebali biti ugroženi. To se postiže tako što se osigurava kompenzaciono uređenje za pokrivanje iscrpljivanja vatrogasnih glavnih ili požarnih hidranata kada su deaktivirani zbog radova u toku;
- Zahtevi za vozila i opremu, pravila rada i zahtevi za disciplinu osoblja;
- Izračunavanje i komuniciranje izmenjenih proglašanih dužina piste;
- Održavanje odgovarajućih karakteristika trenja kolovoza;
- Informacije o posebnim sigurnosnim zahtevima za vazduhoplovne operacije u blizini radova i metodama kontrole dostupnim u manevarskoj površini, uključujući postupke radio telekomunikacija, ako je prikladno;
- Aranžmani za posebnu kontrolu „vrućih radova“;
- Uslovi za rad dizalica i drugih visokih konstrukcija;
- Organizacija za prijem i kretanje teških ili glomaznih tereta;
- Zahtevi za čistoću vozila i područja, takođe posledice oštećenja vazduhoplova stranim objektima (FOD) i opasnosti od labavog materijala za operacije vazduhoplova;
- Aranžman za odlaganje otpada;
- Informacije o sigurnosnim posledicama za lokaciju i osoblje o posebnim opasnostima od vazduhoplova, uključujući eksploziju, vibracije, dim i buku;
- Informacije o uticaju jakog vetra na aerodromu;
- Sigurnost na gradilištu, uključujući zaštitu osoblja.

Pravila i smernice za kontrolu rada date su u AMC i GM za ADR.OPS.B.070.

Operatori aerodroma trebali bi osigurati da su sve zainteresovane strane pravovremeno obavestene o projektima na aerodromu. Te komunikacije trebale bi se nastaviti kroz projekat i mogu uključivati sigurnosna uputstva, aerodromske informativne cirkulare, NOTAM-e ili druge lokalne procedure.

Pre nego što izvođači započnu sa radovima na bilo kojoj aerodromskoj lokaciji, operatori aerodroma trebaju pružiti sveobuhvatni sigurnosni izveštaj, uključujući

rezultate tekućih analiza opasnosti, kako bi se osiguralo da su sve informacije potrebne za postizanje sigurnog završetka bilo kakvih radova ili aktivnosti jasno razumljive i dogovorene. Uz to, operatori aerodroma bi trebali održavati redovne sastanke o napretku kako bi osigurali sigurnost projekta i nastavili ispunjenje operativnih ciljeva. Trebalo bi pomno pratiti sigurnost aerodromskih operacija dok je projektni rad u toku, a prilikom donošenja odluka prioriteta projekta trebaju biti podređeni održavanju sigurnosnih standarda.

Kad se ACV uveri da aerodrom može nastaviti sigurno delovati tokom projekta, daće se odobrenje za početak radova.

5.3.3 Završetak (Deo 3)

Prelaz u službu je kritična faza projekta i može predstavljati složene izazove. Potrebno je uspostaviti pažljivo planiranje i robusne postupke kako bi se osiguralo da se izmena uvede sigurno i efikasno. To se može pokazati primenom postupka operativne spremnosti, koji može uključivati simulacije, testiranje, revizije ili inspeksijske uzorke, uključujući odgovarajuće ključne zainteresovane strane.

Po završetku izmene, operator aerodroma bi trebao potvrditi ACV-u da ispunjava dogovorene kriterijume projektovanja i da je prikladan za svrhu.

Ako izmena utiče na sadržaj Aerodromskog priručnika, treba ih uključiti i revidiranu verziju predati ACV-u.

Pored toga, operator aerodroma sa sertifikovanim aerodromom trebao bi ponovo poslati izmenjeni CB koji odražava izmene. ACV će potpisati CB da potvrdi svoje odobrenje i proslediti ga operatoru aerodroma.

ACV će izmeniti sertifikat i povezane uslove sertifikata kako bi se utvrdilo kontinuirano poštovanje osnovnog propisa i njegovih pravila za sprovođenje.

POGLAVLJE 6: Izmene u sistemu upravljanja (samo sertifikovani aerodromi)

Uredba br. 17/2017 o sertifikovanim aerodromima određuje da izmene koje značajno utiču na elemente sistema upravljanja operatora aerodroma (kako su navedene u ADR.OR.D.005(b)) zahtevaju odobrenje ACV-a pre nego što se izmene mogu dogoditi.

ACV je to dalje definisao kao izmene koje značajno utiču na organizacionu shemu (promene jasno definisanih linija obaveza i odgovornosti), politike ili kulturu sigurnosti sistema upravljanja operatora aerodroma, uključujući sistem upravljanja sigurnošću.

U praksi, to znači da se rukovodi izmenama u organizacionoj strukturi (za razliku od pojedinačnih mesta koja se zamenjuju sličnim) ili materijalnim izmenama u načinu funkcionisanja sistema upravljanja i SMS-a.

ACV traži dokaze da operator aerodroma ima odgovarajuće resurse i ispravne kompetencije u upravljačkoj strukturi i da sistem upravljanja može osigurati sigurnost u skladu sa uredbom. ACV bi očekivao da će operatori aerodroma moći pokazati kako će revidirana organizaciona struktura ili velike izmene u sistemu upravljanja, biti u stanju osigurati sigurno upravljanje aerodromom, kako to zahteva uredba. Pored toga, ACV očekuje da operator aerodroma razvije osiguranje sigurnosti da se uveri da će se izmenama upravljati u bilo kojem prelaznom periodu. ACV će tada proceniti predloženu izmenu u skladu sa zahtevima sistema upravljanja i očekivati da će postupak biti završen pre nego što izmena stupi na snagu.

Ako operator aerodroma nije siguran da li je za izmenu u sistemu upravljanja potrebno prethodno odobrenje, treba prvo kontaktirati ACV.

Proces podnošenja izmena za sistem upravljanja malo se razlikuje od onoga koji je korišćen za infrastrukturu opisanu ranije u ovom dokumentu. Svaki predlog treba sadržati pregled izmene, uključujući prateću dokumentaciju (npr. Dokumentaciju o garantiranju sigurnosti ili procenu izmene), pružajući jasne dokaze da je izmena u skladu sa relevantnim propisom. Obrasci ACV-a dostupni za izmene infrastrukture pogodni su za podnošenje zahteva za izmene u sistemu upravljanja; međutim, ne zahteve se popunjavanje odeljka o matrici usklađenosti u obrascu za podnošenje zahteva.

Svi članovi tima za upravljanje izmenama trebaju imati jasno definisane obaveze i odgovornosti u programu izmena. Oni su neophodni za ispunjavanje zahteva za izdavanje sertifikata za aerodrom.

Operatori aerodroma trebali bi osigurati da su sve zainteresovane strane pravovremeno obavestene o izmeni. Komunikacija bi se trebala nastaviti kroz projekat i može uključivati sigurnosna uputstva i druge lokalne postupke.

Po završetku izmene, operater aerodroma bi trebao potvrditi ACV-u da ispunjava sve dogovorene kriterijume i da je primeren svrsi. Operator aerodroma trebao bi ponovo podneti izmenjene Osnove poslovanja (OB) i Aerodromski priručnik koji odražavaju izmenu. ACV će potpisati OB da potvrdi odobrenje i proslediće ga operatoru aerodroma.

POGLAVLJE 7: Izmene koje ne zahtevaju prethodno odobrenje (samo sertifikovani aerodromi)

Uvođenjem Uredbe br. 17/2017 o sertifikovanim aerodromima, postoje neke suptilne razlike u načinu na koji izmene infrastrukture i upravljanja odobrava ACV. Te su razlike relevantne samo za sertifikovane aerodrome.

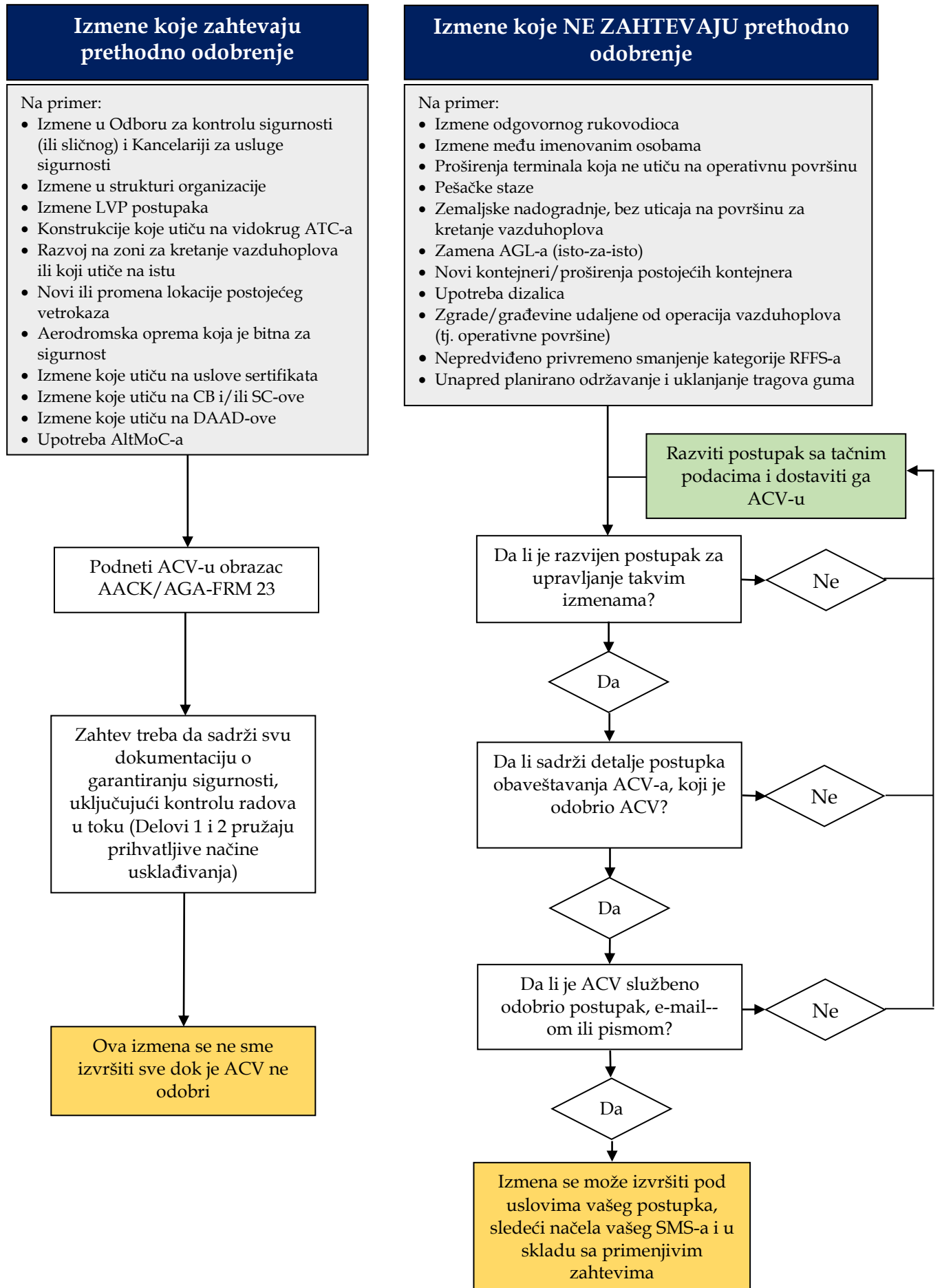
Neke izmene ne zahtevaju prethodno odobrenje pre uvođenja te promene. Međutim, da bi ovo bilo dostupno, ACV mora odobriti postupak aerodroma za upravljanje takvim izmenama. Stoga je neophodno da operator aerodroma podnese svoj postupak upravljanja izmenama ACV-u na odobrenje, pre početka bilo kakvih radova, a u idealnom slučaju na mestu konverzije svog Sertifikata.

Na primer:

- Izmene na mestu odgovornog rukovodioca;
- Izmene imenovanih osoba;
- Proširenja terminala koja ne utiču na područje kretanja;
- Pešačke staze;
- Zemaljska kretanja, bez uticaja na zonu za kretanje vazduhoplova;
- Postavljanje novih, ili proširenje postojećih prenosnih kontejnera;
- Upotreba dizalica;
- Nepredviđeno privremeno smanjenje kategorije RFFS-a;
- Unapred planirano održavanje i uklanjanje gume sa piste.

Postupak upravljanja tim izmenama treba razviti uzimajući u obzir politike i procese aerodroma, ali treba uključiti kao minimum:

- Osobe odgovorne za izmene;
- Izjavu o politikama za one izmene za koje je potrebno prethodno odobrenje
- Uključivanje u Aerodromski priručnik;
- Proces sprovođenja procene sigurnosti, uključujući analizu opasnosti;
- Listu projekata za koje nije potrebno prethodno odobrenje; i
- Proces dogovoren sa ACV-om o tome kako se izmene koje ne zahtevaju prethodno odobrenje saopštavaju ACV-u.

POGLAVLJE 8: Projekti održavanja

Projekti održavanja mogu se jako razlikovati po veličini. Većina radova na održavanju uključuje kratkoročne manje radove, poput farbanja, planiranih periodičnih zamena (npr. lagano čišćenje u skladu sa rasporedom preventivnog održavanja), usavršavanja sistema/infrastrukture i sitnih popravaka aerodromske infrastrukture, koje se mogu završiti u kratkom vremenskom razmaku i sa ograničenim poremećajem. Manji planirani ili rutinski radovi na održavanju ne moraju biti prijavljeni ACV-u, iako bi ACV očekivao da bude obavešten o tim aktivnostima.

Međutim, održavanje može uključivati i velike, dugoročne projekte (nedelje/mesece), koji mogu uključivati mnoge ključne zainteresovane strane, a koji mogu imati značajan uticaj na operacije, pa stoga testiraju sistem upravljanja sigurnošću aerodroma. Primeri obimnih održavanja uključuju delimičnu ili potpunu sanaciju piste i zamenu sistema zemaljskog osvetljenja aerodroma.

ACV je dodatno uključio veće radove na održavanju u postupak odobrenja. Ova se odluka zasniva na riziku kojem je operator aerodroma izložen dok preduzima velike projekte održavanja koji obično uključuju više zainteresovanih strana i složene operativne procedure tokom projekta.

ACV će proceniti predlog i, nakon što je evaluacija završena, i osigura se da aerodrom može obaviti veće radove održavanja na bezbedan način, ACV će pismeno potvrditi svoje odobrenje.

POGLAVLJE 9: Procena sigurnosnog rizika

Očekuje se da će svaki razvoj na aerodromu ispunjavati kriterijume koji su detaljno opisani u Uredbi br. 17/2017 o sertifikovanim aerodromima, Uredbi o odobrenim aerodromima, ICAO-ovom Aneksu 14 ili drugim važećim propisima. Pored toga, tokom procesa planiranja treba preispitati postojeće varijacije na aerodromu (ako postoje) kako bi se utvrdilo da li se mogu ukloniti ili poboljšati kao deo razvoja.

Stoga je potrebna procena rizika, koja jasno pokazuje da je rizik na prihvatljivom nivou, kako za upravljanje aerodromom, tako i za ACV. Pružanje i finansiranje procene je odgovornost aerodroma.

Vrsta sprovedene procene sigurnosnog rizika varira u zavisnosti od kritične sigurnosti događaja. Ako su moguće posledice bile ozbiljna nesreća za vazduhoplov (značajna šteta ili gore), može biti potrebna sveobuhvatna kvantitativna analiza stručnjaka za sigurnost. Međutim, u mnogim okolnostima kada ozbiljnost potencijalnih opasnosti nije velika ili ih je lako ublažiti, manja grupa aerodromskih stručnjaka može sprovesti procenu sigurnosnog rizika, koristeći vlastito iskustvo i stručno znanje. **Treba napomenuti da podnošenje izveštaja o riziku ili procene sigurnosti ne garantuje automatski prihvatanje projekta.**

Kakav god rizik bio prihvaćen, rukovodstvo aerodroma bi trebalo biti svesno da nije najpametnije započeti razvoj pre nego što se ACV uveri da nema prigovora na projekat.

Dodatne informacije o proceni sigurnosnog rizika prikazane su u Dodatku A.

DODATAK A: Metodologija procene sigurnosnog rizika

1. Uvod

Organizacija treba da proceni sve aspekte svog delovanja i izmena, koje mogu imati uticaja na sigurnost. Treba sprovesti i dokumentovati procene sigurnosti kako bi se osiguralo da se dužna pažnja daje sigurnosti svih delova sistema.

Procena sigurnosti za izmenu treba da uključi:

- a) identifikaciju delokruga izmene;
- b) identifikaciju opasnosti;
- c) određivanje kriterijuma sigurnosti, primenjivih na izmenu;
- d) analizu rizika u odnosu na štetne efekte ili poboljšanja sigurnosti u vezi sa izmenom;
- e) procenu rizika i, ako je potrebno, ublažavanje rizika za izmene, radi zadovoljavanja primenjivih kriterijuma sigurnosti;
- f) proveru da li je izmena u skladu sa delokrugom koji je bio podvrgnut proceni sigurnosti i da li ispunjava kriterijume sigurnosti pre primene izmene; i
- g) specifikaciju zahteva za praćenjem koja je neophodna kako bi se osiguralo da će aerodrom i njegovo delovanje nastaviti sa ispunjavanjem kriterijuma sigurnosti i nakon izmene.

2. Delokrug procene sigurnosti

Delokrug procene sigurnosti trebao bi uključivati sledeće elemente i njihovu interakciju:

- a) aerodrom, njegov rad, upravljanje i ljudske elemente koji se menjaju;
- b) međuveze i interakcije između elemenata koji se menjaju i ostatka sistema;
- c) međuveze i interakcije između elemenata koji se menjaju i okruženja u kojem je namenjeno delovanje; i
- d) puni životni ciklus izmene od definicije do operacije.

3. Kriterijumi sigurnosti

Korišćeni kriterijumi sigurnosti trebaju se definisati u skladu sa postupcima upravljanja izmenama sadržanim u priručniku aerodroma.

Korišćeni kriterijumi sigurnosti trebaju, u zavisnosti od dostupnosti podataka, biti navedeni u odnosu na eksplicitne kvantitativne prihvatljive nivoe sigurnosnog rizika, priznate standarde i/ili kodekse prakse, performanse sigurnosti postojećeg sistema ili sličnog sistema.

Više informacija o metodologiji procene sigurnosnog rizika može se naći u Poglavlju 4 Tehničke publikacije „TP-26 Sistem upravljanja sigurnošću (SMS) za pružaoce usluga“, koju je objavio ACV. Ova publikacija je namenjena da pružiocima usluga obezbedi materijale sa smernicama o primeni Sistema upravljanja sigurnošću (SMS) i da obezbedi dovoljan nivo razumevanja konceptata SMS-a i razvoja politika i procesa upravljanja za sprovođenje i održavanje efikasnog SMS-a.

DODATAK B: Proces izmene - dijagram toka

